

H. Barbócz Ildikó

Baltoni tűnődések

Mindennap menetrendszerűen megérkezik a rigó. Az óriás platán legmagasabb ágára száll, a teraszunk felőli oldalán, és nótába kezd. Hajnaltájt csak fuvallatnyi ébresztőt fúj, de ebéd után hosszasan trillázik. Délutáni altatózene.

Szeretem hallgatni, pont úgy, ahogy Porecben a sirályokkal voltunk. Az óriási különbség az, hogy itt a Balaton épphogy licseg-locsog, picikét csobbangat a vadkacsák és a hattyúk örömeire, ringatására. Szabó Lőrinc 1949-ben „A földvári mólón” állva ezt így érzékelt:

„...most megint csorog
a sok kis csurgó, fecseg és locsog,
s megint árnyat húz a fenékre a
felszín futó recehálózata,
s mindez folyton így ismétli magát,
így, e játék, az örökléten át...”

A szálloda udvarának fűvén sirályok kóricáltak elemózsia után, itt vadkacsák tanyáznak a platán hűvösében. Az emberek degeszre etetik őket, pedig tilos, alig tudnak totyogni. Érdekes, a repülésük mégis milyen kecses!

Május utolsó hétvégéjén korok fesztiválja zajlik Balatonfüreden. Korhű ruhákba, fegyverekbe öltözve vonulnak vagy lovas kocsin érkeznek a különféle hagyományőrző csoportok tagjai. A legkisebb egy alig kétéves forma kisfiú 17. századi kisrucnak öltözve. Igazi bőrbocskor a lábán, piros süveg a fején. Még nem tudhatja, mi történik körülötte, milyen korba született és csöppent bele, de érdeklődéssel, vidáman forgolódik anyja karján. Ha Jókai most kilesne a zsalugáterén át a villájából, láthatná a vidék lovagrendjének tagjait, a királyi kardforgatókat, a táltos dobosokat talpig fehér ruhában, 48-as huszárokat is lovon, néptáncosokat, éneklő népi együtteseket, a reformkort megjelenítő alakokat. A nők kezében stílusosan legyező szütyővel, másik kezükben csipkés napernyőt tartanak fejük fölé. Szól a hajóduda, a „Fonyód” lassan kihátrál a kikötőből, sétahajózásra viszi a szereplőket. Az enyhe puska lövés és a lópaták dobogása még csak ismerős lenne a villájába zárkózó írőfejedelemnek, de a 21. század hangjai elrémítenék. Ő ahhoz volt szokva, hogy „Tihany felől áthallatszik a Balatonon az esti harangszó”, máskor „...az alkonyattal olyan csendesség terül el a tó fölött, hogy Siófokról áthallatszik a hangászok muzsikálása”. Krúdy Gyula gondolatait bővítve az emberek a 19. század békésebb, kiegyezés utáni idejében „rendesen, tisztán, eszményi csendben éltek... az élet tolongásától távol!”

A kúra utolsó hetén eljutottam arra a gondolatra, hogy -- amit csak lehet időt -- a Balaton partján kell töltenem. Mert azt a tengernyi szépséget, amit a tó és környéke áraszt felém, amit a helytörténetben a füredi halhatatlanok tollából olvastam, mind magamba kellene szívnom, mind meg kellene tapasztalnom. Lehetetlen vágy, tudom, de teljesíthetetlenségében is izgalmas küldetésnek ígérkezik. Azt sem nagyon bánom, hogy hajnalban fülrepesztő repülőgépzúgással szúnyogot irtanak, hogy az édes álomból ébredve a kezelőben kell megjelennem. Utána minden más csak kárpótlás: a naponkénti víz-, levegő-, nap-, szél- és savanyúvízkúra. A madarak hajnali zibongással ébresztenek, de egész álló nap a lombok közt láthatatlanul is jelen vannak csivitelésükkel, jóízű fecsegésükkel. Endrődi Sándorral vallom, hogy a madarak és én nagyon jól érezzük itt magunkat.

Ülök a híres sétányon egy padon. A víz színe a nap és a felhők játékos kedve szerint hirtelen szeszélyességgel változik: most a tompa szürkébe üde türkiz mosódik, majd egy láthatatlan kéz világos sávokra osztja a víztükröt. A Jókai és a Klára hajók vidáman fordulnak ki a kikötőből, őket a sárga tetejű Balaton követi. A kis Róza –Jókai felesége, Laborfalvi Róza után elnevezve – még aznap küldetésére vár. A hattyúk -- hófehér madárcsodák -- vízszintes légvonalat húzva repülnek a tó fölött, majd hatalmas szárnyaikat szétterítve landolnak. A vadkacsák sebesen követik őket. A Tihanyi-félsziget párás öbléből előbukkan egy hajó. Talán a Csongor. Vagy a Lelle? A hajók is hiánytalanul befészkelik magukat három hét után a tudatunkba.

„Jó volna, ha mint az őskor egy bogara az ámbraszagú gyantába, belefagyhatnék ebbe a pillanatba, csönd és fény szimbiotikus borostyánkővébe” —Déry Tibor kívánta ezt magának az arácsi Tamás-hegy oldalában sütkérezve, magasan a Balaton fölött 1974 októberében. És ki mindenki még? Jó érzés olvasni és tudni, hogy kimondhatatlan súlyú szellemi örökség ül a városon, rakódott le évszázadokról évszázadokra, mint a helyi Lóczy-barlang triász mészkő erősen megdőlt rétegei. A füredi Panteonban emléktábla hirdeti nevüket, tevékenységüket, a Gyógy tér parkjában fák állnak őrseget emlékezetükre. Praznovszky Mihály, helybéli irodalomtörténész, akivel könyvügyben sikerült is néhány szót váltanom, áldozatos munkával gyűjtötte össze a füredi halhatatlanok huszonöt legkiemelkedőbb alakját Ady Endrétől kezdve Cholnoky Jenőn, Blaha Lujzán, Keresztury Dezsőn át Kisfaludy Sándorig, Jókai Morig. Lipták Gábor *Aranyhíd* című gyűjteményében a Balaton körül kerengő mondavilágot dolgozta föl. Ebből tudhatjuk meg többek között, hogy a Sió a tó tündére volt.

Egy élvezetes olvasmány részletével zárnám e gondolatmenetet Jalsovics Aladár, bencés rendi apát és tanár tollából, aki 1878-ban adta ki „*A balatonfüredi gyógyhely és kirándulási helyei*” című művét. Ezt az első füredi útikönyvként tartják számon. „A Balaton lecsapolása által nyert terület 1865 és 1866-ban díszes

sétánnyá alakítottatott, mely a Balaton partján a gőzhajó kikötőjével szemben, 500 közönséges lépésnyi hosszúságban elterülve a vendégek legkedvesebb sétahelye, különösen az esti órákban. E sétatér Deák Ferenc nevét viseli. 1866-ban méretett föl a fürdőhely egy része házhelyekül, s ezután kezdettek nyaralókat építeni.”

A szerző felvétele